

Doktorský studijní program: „Teoretické právní vědy“

Studijní obor : Trestní právo

Oponentský posudek na disertační práci

Autor: JUDr. Petr Šťastný

Téma práce : Trestní odpovědnost právnických osob

Školitel : Prof. JUDr. Jan Musil, CSc

Oponent: doc. JUDr. Josef Kuchta, CSc
Katedra trestního práva PrF MU Brno

Na základě pověření děkanem Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze č.j. UKPF/249818/2019, podávám následující oponentský posudek :

Předmětnou disertační práci její autor vypracoval v rámci doktorského studijního programu na katedře trestního práva Právnické fakulty UK v Praze. Práce byla vypracována v českém jazyce.

Samotné téma bylo nepochybně dáno individuálním studijním plánem DSP. Předmětem podle názvu je trestní odpovědnost právnických osob, což by svědčilo o určité specifčnosti a nosnosti tématu. Problematika právnických osob je v současné době velmi aktuální, samotná zákonná právní úprava již podléhala několika změnám a o důvodech a samotném vyvozování se diskutuje mezi právníkou a částečně i laickou veřejností. O dosavadní neujasněnosti celé problematiky svědčí patrně i fakt, že existuje již řada komentářů zaujímajících i rozdílná stanoviska, ale i fakt, že v praxi se daná odpovědnost zavádí s jistými rozpaky a náběh počtu stíhaných případů je vcelku pomalý (viz statistická příloha práce).

Samotný název evokuje obsah týkající se základů trestní odpovědnosti právnických osob z hmotněprávního hlediska. Toto téma, ačkoliv není zcela specifické, se jeví dostatečně nosným a představuje relevantní vklad k výzkumu dané problematiky. Problém vidím spíše v jednotlivých proporcích celého díla, když autor v zájmu komplexnosti neponechává stranou pohledy historické, mezinárodní i vztahující se k návaznosti na jiná právní odvětví. V zájmu úplnosti pak bylo patrně v závěru práce věnováno cca 20 stran základům ukládání trestů a procesnímu stíhání praktických osob.

Určující materií, kterou já bych v těchto souvislostech považoval za nejpodstatnější a nejvíce přínosnou, je věnováno cca 65 stran (od strany 96). Problematika TOPO je nepochybně založena velmi široce, pokud má však být zdrojem nového vkladu do poznání, je třeba jít poměrně hluboce do podstaty problému, což právě nejlépe naplňuje výše uvedená část. Je třeba ocenit snahu autora o naplnění svého záměru, kterým bylo podat ucelený a přehledný obraz stávající tuzemské právní úpravy se zvláštním akcentem na vybrané problematické

instituty, ale také seznámit se zdoluhavým procesem jejího přijímání, já však spíše akcentuji tu část práce, která se týká kritickému zhodnocení poznatků z aplikační praxe a představení návrhů de lege ferenda. Přitom je ovšem třeba ocenit kultivovanou a úspěšnou snahu autora o představení celé problematiky, je však vhodné také poznamenat, že má spíše shrnující charakter, řada temat byla již podrobněji diskutována od devadesátých let v celé řadě článků a vystoupení na řadě konferencí, když diskuse byly i značně intenzivní a mnohá temata byla mnohokrát opakována a rozebírána. Ke cti autora budiž řečeno, že mapuje i historii a komparuje úpravu na evropské úrovni, přičemž plasticky ukazuje rozpornost názorů, na více místech však je jejich hodnocení a zaujetí vlastního stanoviska poměrně stručné (za všechny např. str. 57, 73 an.).

Za těžiště práce však přesto považuji kapitolu desátou, k níž také směřuji své náměty a otázky.

Autor se zabývá velice aktuální a živou problematikou, kde dochází permanentně i k legislativnímu pohybu v různých směrech, a to jak ve vnitrostátní legislativě, tak i v mezinárodním právu, významná role přísluší i transnacionální spolupráci. K tematu existuje relativní dostatek obecnější literatury i monografického charakteru, autor ji dokáže dobře využít, do konfrontace k jednotlivým otázkám staví mnoho rozdílných názorů, jeho prezentace vlastního přístupu je však spíše stručnější. Některé otázky zejména z první části práce již byly dostatečně řešeny a jejich rozbor má spíše informativní charakter. V tomto směru je tedy aktuálnost komplexnějšího zpracování zcela zřejmá. Minimální a mnohdy rozporné zkušenosti existují také z aplikační praxe. Nepochybně lze i říci, že i dosavadní úprava bude patrně do budoucna i vzhledem ke své novosti opakovaně aktualizována, tudíž lze práci autora zejména ve druhé části práce považovat i za určitý vklad do diskusí v daném směru.

Při úvaze o volbě tématu bylo možno zvolit i jiný přístup, který já obecně preferuji, tzn. určit si téma specifitější s hlubší, ale poněkud komplexnější analýzou, nicméně ani přístup zvolený ve skutečnosti nelze samozřejmě zavrhnout. V práci bych doporučoval posílit, analýzu zejména hlavy desáté a dát jí patřičnou hloubku, to by však i vzhledem k ostatním částem práce vyžadovalo buď redukci tematu, nebo rozšíření obsahu práce, který je spíše průměrný.

Je otázkou, zda po formální stránce splňuje disertace všechny požadavky stanovené v příslušných vnitrofacultních předpisech, které nebyly k dispozici, domnívám se však, že základní podmínky splněny byly. Z hlediska obecné úpravy je rozsah práce po přepočtu stránek spíše průměrný, neboť obsahuje cca 180 stran textu. Stejně tak považuji za průměrný počet odkazů, který dosáhl čísla 286. Seznam podkladů a pramenů je dostatečný, obsahuje velkou většinu dosavadních validních prací a dokumentů k tematu, když autor rekapituluje i podstatné judikáty, kladně hodnotím i uvádění statistických dat v závěru, zajímala by mne však autorův komentář k nim.

Autor zvolil při postupu klasické metody vědecké práce, tzn. zejména na prvním místě metodu komparační, metodu analytickou, deskriptivní, postupu od obecného ke zvláštnímu, kterou dodržuje v rámci celého výkladu. Z tohoto pohledu působí tedy práce uceleným dojmem a metodologický aparát odpovídá potřebám tematu.

Práce je podrobně členěna do 10 základních kapitol, které jsou mezi sebou v základu logicky provázány, práce pak vrcholí závěrečnou částí shrnující výsledky autorova snažení. Tato část

plní v podstatě funkci závěrečného resumé, autor zde stručně a obecně prezentuje výsledky svého rozboru, posílena však mohly být zejména části týkající se vlastního hodnocení aktuálního stavu, případně návrhům de lege ferenda. Stejně tak mohla být věnována zvláštní pozornost (např. ve zvláštní kapitole) konkrétním a jasným odpovědím na základní otázky vymezené v úvodu práce.

Mohu konstatovat, že žádné závažné chyby a pochybení ve věcném smyslu jsem v práci neshledal, v tomto ohledu vykázal autor značnou míru pečlivosti a dokázal se i přes rozsáhlost práce elegantně přenést přes některá úskalí a vyvarovat se chyb. Neshledal jsem ani žádné gramatické ani stylistické chyby. Moje připomínky jsou tedy spíše koncepčního charakteru, jak jsem již uvedl výše, ty však zásadním způsobem nesnižují informativní ani analytickou část práce. V některých případech by mohl autor blíže vysvětlit a interpretovat své obecnější závěry včetně podrobnější argumentace (např. v některých pasážích závěrečných částí některých kapitol.) Své názory k těmto otázkám autor jistě zaujme a prohloubí při ústní obhajobě.

Podstatné připomínky nemám ani k návrhům, k nimž autorka v závěru práce dospívá, její závěry jsou dostatečně podloženy, argumentace však mohla být ještě konkrétnější. Autor své závěry jistě podrobněji vyargumentuje při ústní obhajobě.

Jak již bylo výše uvedeno, za rozhodující a více přínosnou považuji druhou polovinu práce, k níž mám následující náměty, se kterými by se autor mohl vypořádat v rámci ústní obhajoby:

Str. 96 an. – problematika dvoukolejnosti a případné kumulace postihu správního a trestního za jeden skutek. Pro fyzické osoby již v poslední době významným způsobem argumentovaly Nejvyšší soud i Evropský soud pro lidské práva. Platí jejich závěry i pro právnické osoby?

Str. 115 – jak by autor prohloubil speciální úpravu trestní odpovědnosti a trestání zde uváděných právnických osob včetně územní samosprávy (alespoň hlavní směr úvah). Jak postupovat ve vztahu k extremistickým právnickým osobám? Co za ně autor vlastně považuje?

Str. 126 – jaký je tedy vlastně názor autora na zde uváděné možnosti? Souhlasí se stávající úpravou, a pokud ano, proč? Považuje autor za vhodné stíhat právnické osoby za přečiny? Jaké druhy trestů by měly být ukládány právnickým osobám za trestné činy, kde nevznikla škoda nebo nemají ekonomický aspekt?

Str. 141 nahoře – nebylo by přece jen vhodnější zavést akcesoritu řízení proti právnické osobě podle maďarského nebo polského vzoru?

Str. 142 a násl. – jak autor hodnotí novelu 183/2016 Sb. z hlediska § 8 odst. 5 zákona o TOPO? Nejde např. o neodůvodněné omezení odpovědnosti a rozšíření možnosti vyvinění vyššího managementu právnických osob?

Str. 161 – může autor vysvětlit, proč jsou možnosti účinné lítosti o tolik širší u právnické osoby oproti osobě fyzické, a jak tento fakt hodnotí? Problematika promlčení TOPO zejména vzhledem k započetí, přerušení a stavění lhůt.

Z hlediska obsahového je možno celkově konstatovat, že obsah práce vcelku odpovídá jejímu názvu, zpracování tématu vycházelo z jeho věcného zaměření. Práce řeší téma vysoce aktuální, s nímž se potýkají zákonodárství více států, a má tedy i supranacionální přesah v oblasti, kde je legislativní proces národní i evropský stále v pohybu. Práce nabízí vzhled do analyzované problematiky, autor je v ní dobře orientován. V několika jejích částech autor nejen konfrontuje protikladná stanoviska k jednotlivým problémům, ale zaujímá i svá vlastní.

Tato stanoviska jsou ve většině případů velmi stručná a jsou uváděna jaksí „mimochodem“, což ztěžuje přehled o názorech autora, zvláště když v práci schází přehledný shrnující závěr, jehož součástí by měly být i nezbytné zobecňující úvahy včetně doporučení de lege ferenda za případného využití uváděné komparace s jinými zákonodárstvími, vlastní názor autora na problematiku, její hodnocení atd. V tomto směru autor přece jen zůstal za svými možnostmi.

I přes výše uvedené dílčí problémy a nedostatky, které však příliš nesnižují hodnotu práce lze konstatovat, že práce splňuje základní potřebné požadavky na práce tohoto druhu, a proto ji

d o p o r u č u j i

k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertační práce.

V Brně, dne 3. 9. 2019

Doc. JUDr. Josef Kuchta, CSc
Katedra trestního práva PrF MU Brno